

RAPPORT 1

SAMMENDRAG

En kartlegging av hvordan UH-sektoren arbeider med regional ordning for kompetanseutvikling i barnehager vinteren 2018/2019

Edit Bugge og Margareth Eilifsen
[Kurstittel]

Kartleggingsrapport våren 2019

Våren 2019 gjennomførte koordinatorene for UH-nettverket ei kartlegging av universitet og høyskoler i Norge og det tidlige arbeidet med Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage (ReKomp). ReKomp-ordninga skal stimulere til godt samarbeid mellom barnehagemyndighetene, barnehageeiere, universiteter og høyskoler, fylkesmennene og andre aktører og er igangsatt av Utdanningsdirektoratet (Udir). Ordninga må ses i en sammenheng med andre satsinger og kompetansetiltak, og skal bidra til å støtte implementeringa av Rammeplanen.

Universitetene og høyskolene skal bidra med forskningsbasert faglig og praksisretta innhold i barnehagebasert kompetanseutvikling, og Udir har i forbindelse med ordningen etablert et UH-nettverk som skal bidra til å bygge kompetanse i UH-institusjonene. Høgskolen på Vestlandet (HVL), ved Edit Bugge og Margareth Eilifsen, er gitt i oppdrag å etablere og koordinere UH-nettverket. Det innebærer blant annet å lede arbeidet med nettverkssamlinger for universiteter og høyskoler på barnehageområdet og planlegge, gjennomføre og evaluere inntil fire samlinger i året. I tillegg skal koordinatorene være faglig dialogpartner for UH-institusjoner og støtte dem ved behov, støtte UH-institusjoner i arbeidet med å identifisere og utvikle kompetanse og kapasitet som kan brukes i UH-institusjonenes utviklingspartnerskap med barnehageeierne i den regionale ordninga for kompetanseutvikling og støtte UH-institusjonene i arbeidet med å bruke den kompetansen institusjonen utvikler i regional ordning inn i styrer-, videre- og barnehagelærerutdanningene.

Det er nettverkskoordinatorene (Bugge og Eilifsen) som har gjort denne første kartlegginga av UH-sektoren sitt arbeid med ReKomp, fra november 2018 til mars 2019. Det er bare institusjoner som tilbyr barnehagelærerutdanning som er blitt invitert inn i nettverket. Det gjelder følgende institusjoner:

1. Sami Allaskuvla/Samisk Høgskole
2. UiT - Norges Arktiske Universitet – Campus Alta og Campus Tromsø

3. Nord Universitet
4. Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning
5. Høgskulen i Volda
6. Høgskulen på Vestlandet
7. NLA høgskolen - Campus Bergen
8. Universitetet i Stavanger
9. Universitetet i Agder
10. Høgskolen i Innlandet
11. Universitetet i Sørøst-Norge
12. Høgskolen i Østfold
13. OsloMet

Alle institusjonene, foruten OsloMet¹, har deltatt på denne første kartlegginga. Møtene med institusjonene har hatt en varighet på 1,5 - 2 timer, og det ble ført referat som er sendt tilbake til deltagerne på møtene for kommentarer. Denne rapporten bygger på referatene, og kartleggingssamtalene gjenspeiler det tidlige arbeidet med ReKomp. Det har skjedd mange store endringer fra gjennomføringen av samtalene og til nå (august 2019). Dette vil også bli kommentert i rapporten.

Samtalene har vært strukturert etter fire hovedtema: 1) Intern organisering for ReKomp, 2) Samarbeid med andre universitet og høyskoler, 3) Samarbeid med Fylkesmann, og 4) Ønsker for ReKomp-nettverket. Denne rapporten vil bli strukturert etter disse fire områdene.

Samtalene avdekker et stort engasjement og entusiasme for ReKomp, men UH rapporterer også om noen gjennomgående utfordringer i det tidlige arbeidet med ordninga.

Intern organisering

Universiteta og høyskolene i nettverket har samla sett lang erfaring med desentralisert og barnehagebasert kompetanseutvikling. Selv om arbeidet med ReKomp er i startgropa, bygger slik arbeidet på tidligere erfaringer fra nasjonale og regionale satsinger og prosjekt. Samtidig krever arbeidet med ReKomp til dels nye arbeidsmåter og tenkemåter. I spørsmålet om den strukturelle organiseringa i møte med ReKomp, ser vi ulike løsninger både for ansvarsfordeling,

---

¹ Avtalt møte høst 2019

planlagt arbeidsfordeling, og plan for organisasjonslæring. De aller fleste institusjonene har tilsatt en egen person som skal arbeide med ReKomp-ordningen, enten i full stilling eller i delstilling. Vi ser også variasjon i om stillingen defineres som ei faglig, administrativ eller fagligadministrativ stilling. Noen institusjoner har tilsatte som deler ansvaret for ReKomp og DeKomp, andre har stillinger spesifikt dedikert til ReKomp. I samtalen ser vi at institusjonene som er kommet lengst med den interne organiseringen og den praktiske gjennomføringa av ordninga i barnehagene, har på plass egne personer i full stilling til å arbeide med ReKomp (for eksempel HiØ).

Ved DMMH, den første institusjonen vi besøkte (november 2018), var planen at FEI Oppdragsenheten skulle ta seg av arbeidet med ReKomp. De har gode nettsider slik at eksterne vet hvem de skal ta kontakt med, og de har god intern struktur slik at det er lett for FEI å komme i kontakt med fagpersoner som kan samarbeide med praksisfeltet, og enkeltpersoner som er koblet til det praktiske arbeidet, har lang og solid erfaring med relevant samarbeid med praksisfeltet. Ca. 10 % av bemanninga på barnehagelærerutdanningen brukes til FEI Oppdragsenheten. Det tilsvarer 6-8 fulle stillinger. Denne strukturen gjenspeiles ved de andre institusjonene. Etter- og videreutdannings-avdelingene² ved de ulike UH-institusjonene er første kontaktflate ut mot praksisområdet og for Fylkesmennene. Ei utfordring med denne strukturen, som gjelder ved ei rekke av UH-institusjonene, ligger i den interne kommunikasjonen fra etter- og videreutdannings-avdelingene til ledere og faglærere. Manglende integrering mellom EVO-virksomheten og grunnutdanningene kan bremse den positive synergieffekten som ReKomp er ment å gi.

En annen typeutfordring viser referatene fra institusjoner som er nylig fusjonerte og/eller som har matrise-organisering. Ved nylig fusjonerte institusjoner kommer det frem en intern usikkerhet over hvem som gjør hva, og hvem som er rette kontaktperson. Mye av det skyldes endrede arbeidsoppgaver og lengre avstander mellom de interne fagpersonene som skal inn å gjøre arbeidet. Før en fusjon kunne en barnehage for eksempel ta direkte kontakt med personer på sin nærliggende UH-institusjon, mens det nå er et annet campus lengre vekk som har det administrative ansvaret for å koordinere samarbeidet. Samarbeid og tillit mellom praksisfelt og

---

² Etter- og videreutdanningsavdelingene har ulike navn ved de ulike utdanningsinstitusjonene, men i denne rapporten brukes begrepet EVO som samlebetegnelse for denne avdelingen.

UH har i mange tilfeller vært bygd opp av dyktige enkeltpersoner og ildsjeler i systemet. Store omorganiseringsprosesser bidrar nå til at partene må bygge opp nye gode personlige relasjoner. Når omorganisering gir brudd i kommunikasjonslinjer som tidligere har fungert godt, er det en kilde til frustrasjon. I matriseorganisering kommer det også frem en utfordring som institusjonene arbeider med, knyttet til informasjonsflyt til rette avdelinger/institutt/fagmiljø, personalansvar til å organisere arbeidet, og nye kommunikasjonsveier/kanaler.

Referatene viser at de færreste institusjonene er internt organisert med tydelige linjer fra EVO til faglærere (og fra faglærere til EVO), men samtaler og presentasjoner fra nettverksmøtet 29. mai viser noe annet. For eksempel viser referatet fra USN at institusjonen ikke har begynt samarbeid med Fylkesmannen i Telemark, mens det på nettverksmøtet ble presentert en god og grundig plan over hva som er gjort både internt i USN og eksternt til Fylkesmannen i Telemark. Dette kan bety at UH-sektoren har brukt våren 2019 på å organisere seg internt, og at de fleste institusjoner nå er klar for å sette i gang arbeidet med ReKomp-ordningen. Samtidig er ReKomp en ny organisering som institusjonene må bruke litt tid på kommunikasjonsformidling og på å skape god struktur. Et eksempel her er UiT i Tromsø som har arbeidet i ett og et halvt år med ordningen og som kan vise til god intern struktur både organisatorisk og for det faglige innholdet. Dette kan tyde på at UH-sektoren trenger enda ett år på å lage gode interne strukturer.

Institusjonene ble også spurt om hvilken spisskompetanse de mener de har. Et interessant funn her er at alle institusjoner ser ut til å ha utfordringer med å svare på dette spørsmålet. De svarer at de har kompetanse på alt som handler om Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (RP17) og at de har kompetanse på Rammeplanen for barnehagelærerutdanningen. Vi tolker disse svarene som et uttrykk for barnehagefeltets brede og helhetlige kunnskapssyn og kunnskapskultur, som har vært grunnleggende i både barnehagelærerutdanninga og den barnehagerelevante forskninga. Etter oppfølgingsspørsmål fra oss har institusjonene gitt noen indikasjoner på særlige kompetanseområder ved egne institusjoner. I tillegg til spisskompetansen ved Samisk Høgskole har nevner både UiT Alta og Nord Universitet at de har spisskompetanse på det samiske feltet. Et annet tema er analysekompetanse, som både UiT og HiNN beskriver som sin spisskompetanse. Det ble også etterspurt kompetanse som tidligere lå hos de nasjonale sentrene som nå er lagt inn under UH-sektoren. HiNN er en av de

institusjonene som automatisk inkluderer denne kompetanse som en del av sin kompetanse, mens det hos andre ikke kom tydelig frem at dette er del av spisskompetansene til gjeldende institusjon. Det kan være fordi vi ikke spurte spesifikk etter dette, men det kan også tyde på at de tidligere nasjonale sentrene er “nyfusjonert” i UH og må få litt tid på å integreres internt.

Alle institusjonene kan vise til lang erfaring med barnehagebasert kompetanseutvikling og tett samarbeid med praksisfeltet både i grunnutdanning og etter- og videreutdanning. De fleste institusjonene ønsker å øke grunnbemanningen for å kunne arbeide med ordningen. UH tolker også ordninga som en et stimuleringsiltak for UH-sektoren, for å løfte grunnutdanninga. Da er det også behov for en god langsiktig plan for utvikling av egne ansatte i barnehagelærerutdanninga: Hvem har kompetanseutviklingsbehov blant de ansatte? Hvordan skal man balansere dette behovet med behovet for å sikre at de best eigna fagfolka sendes ut til barnehagene? Et viktig ledd i å løse dette, er å ha gode støttestrukturer rundt fagfolk som sendes ut til barnehagene: Veiledning, gode strukturer for å ta imot ansatte som kommer tilbake med nye erfaringer. Dette settes i sammenheng med modell for organisasjonslæring. I tillegg til intern kompetanseheving, krever ordninga nyttilsettinger, der det kanskje også vil være en fordel å tilsette lektorer med lang praksiserfaring, men uten førstekompetanse. Det gjør det mulig å få tak i folk som har god kompetanse på å være i prosess i barnehagene.

Noen institusjoner har planer for hospitering og delte stillinger, og andre ordninger som Lærerutdanning 2025 (LU2025) skisserer. Kompetanse for fremtidens barnehage og Kompetanse for mangfold blir også nevnt under spørsmål om hva institusjonen legger i “barnehagebasert kompetanseutvikling”. Vi ser at den praktiske gjennomføringa av barnehagebasert arbeid delvis forstås som arbeid fysisk lokalisert i barnehagen, og delvis som arbeid i nettverk der representanter fra barnehagen er represententer. Når det kommer til organisasjonslæring er det større sprik i svarene vi har fått. Noen institusjoner har ikke kommet så langt at de har involvert personer fra grunnutdanningen inn i ordninga, mens andre institusjoner har kommet så langt at de har satt ned team bestående av ulike fagpersoner som skal arbeide med ordningen og grunnutdanningen (eks. UiT Tromsø: https://uit.no/om/enhet/artikkel?p_document_id=407449&p_dimension_id=88155). Dette gjenspeiles også i hvilke deltakere institusjonene selv inviterte med i kartleggingssamtalene. Internt i fusjonerte institusjoner kommer det også frem at de ulike campus er kommet ulik i

arbeidet med ordningen. Det kan tyde på at det finnes rom for å lære av hverandre på de ulike campus, internt i institusjonen. Et eksempel her er HVL der campus Stord er involvert i samarbeidsforumet for Fylkesmannen i Rogaland der faglærere er involvert i flere samarbeidsprosjekt med barnehager, mens campus Bergen ikke er kommet i gang med å involvere fagpersoner ennå. Nå må det nevnes at UH-institusjonen ikke var tildelt midler i perioden kartleggingen foregikk, og det har skjedd mye våren 2019.

Samarbeid med andre universitet og høgskoler

Institusjonene som tilbyr barnehagelærerutdanning har alle tidligere erfaringer med samarbeid på tvers av hele Norge. Tidligere har de ulike universitet og høgskoler tilbydd kompetanseheving på tvers av fylker, og i tidligere satsinger har UH-sektoren søkt på “anbud” fra Udir. Eksempel på dette er den nasjonale styrerutdanningen og kompetanse for fremtidens barnehage hvor institusjonene har søkt om utlyste midler. Det har ført til at institusjonene tidligere har vært konkurrenter i ulike ordninger. Nå er mange av institusjonene fusjonert og skal være samarbeidsparter internt, i tillegg til å være samarbeidsparter eksternt i de ulike regionene og fylkene. To gode eksempler på dette er USN og HVL. USN forteller om et godt samarbeid med HiØ og OsloMet, og HVL samarbeider godt med NLA Høgskolen og UiS. Samtidig har både USN og HVL tidligere vært flere institusjoner som nå skal eller kan samarbeide på tvers av de gamle grensene.

I de fleste fylkene våre er det flere UH som skal samarbeide, og i referatene kommer det tydelig frem at ordningen ikke oppleves som en konkurranse mellom hvem som får flest “oppdrag”. Fordi ordninga er så omfattende, blir det tydelig lagt fram at her må vi samarbeide for å sikre oss at vi samla har nok ressurser til å dekke behovet. utfordringa ligger ikke i samarbeidet mellom de ulike institusjonene, men heller nye samarbeidsgrenser på grunn av ordningas tilknytning til lokal UH, tidligere erfaringer på tvers av fylkesgrenser, og nye fylkesgrenser. Eksempler her er de nye fylkene Vestland og Innlandet som er ny-fusjonert, der også UH-sektoren er fusjonert. Tidligere kommunikasjonslinjer og samarbeidsforum er endret og da kartleggingssamtalene ble gjennomført var samarbeid mellom UH noe uklart. På nettverksmøtet 29. mai kom det likevel frem av de fleste institusjonene nå hadde begynt et samarbeid med både praksisfeltet og de andre lokale UH, og at de fleste samarbeidsforuma på fylkesnivå var i gang med tildeling av midler.

Det ble også spurt om barnehagerelevant forskning arbeidet med innovasjonsprogram som er relevante for ordninga, som For-kommune og Finnut. Her viser referatene veldig vage svar, og selv om både de nasjonale forskningssettene Barnkunne (HVL) og Filiorum (UiS) har vært presentert på nettverkssamlinger ble de ikke nevnt som aktuelle parter inn i ordninga. De fleste referatene viser at institusjonene arbeider med å få ordninga på plass med de formelle rammene, ressurser, omfang og struktur, mens innhold i denne omgangen var vanskeligere å få fram. På møtet med UiS var det representanter med fra både Filiorum og de tidlige nasjonale sentra, og da ble forskning og innovasjon nevnt som tema. Likevel kom det frem lite kjennskap til For-Kommune prosjektet til FINNUT. Hvilke temaer som fikk størst plass i kartleggingssamtalene reflekterer også hvilke deltakere som stilte på kartleggingssamtalene. I denne omgangen hadde flere UH-institusjoner prioritert å kalle inn representanter som ikke først og fremst arbeider med forskning og innovasjon, men med administrative oppgaver i etter- og videreutdanning.

Samarbeid med Fylkesmannen

På nettsiden til Udir står det følgende:

Fylkesmannen vil invitere lokale universiteter eller høgskoler som tilbyr barnehagelærerutdanning til å delta i samarbeidsfora for å arbeide med:

- analyser og drøftinger av kompetansebehov
- utvikling av kompetanseplaner
- gjennomføringen av tiltak

Alle Fylkesmenn har opprettet samarbeidsfora der UH-sektoren er invitert inn, men det er ikke før våren 2019 alle fylkesmennene har fått på plass disse samarbeidsfora. I referatene kommer det frem mye usikkerhet i forhold til forholdet til fylkesmannen og arbeidet i samarbeidsfora. Det var grunnlaget for invitasjonen og innholdet til nettverkssamlinga 29. mai 2019. De største usikkerhetsmomenta som ble løfta frem i kartleggingssamtalene, var knytta til fordelingsnøkkel, bruk av midler, rammer for midlene og tildeling, og hvordan UH skal kunne komme inn tidlig i samarbeidet i praksisfeltet. Dette handlet også om hvem som sitter i samarbeidsfora og hvordan samarbeidsfora arbeider for felles kompetanseløft for feltet. I det langsiktige faglige arbeidet med ReKomp er UH avhengig av økonomisk forutsigbarhet. På

tidspunktet for kartleggingssamtalene var usikkerheten i tildeling og fordeling av midler et frustrasjonsmoment ved samtlige institusjoner vi besøkte, med unntak av HiØ.

Av de tre områdene som er nevnt over, er det det første punktet UH uttrykte som mest utfordrende. Det er UiT både i Alta og Tromsø som har kommet lengst med analyse og drøfting av kompetansebehov i fra praksisfeltet. De har gjennomført en kartleggingsundersøkelse/ståstedsanalyse sammen med fylkesmannen. De andre institusjonene kjenner til praksisfeltet gjennom tidligere satsinger og etter- og videreutdanning. Det vises også til kvalitetsarbeid for barnehage fra Udir: <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/kvalitet-i-barnehagen/> (ståstedsanalysen, foreldreundersøkelsen og lignende).

Det må nevnes at det er store fylker UH skal samarbeide med, med mange kommuner, lange avstander og overvekt av private eiere. I samarbeidsfora sitter representanter fra fylket, UH, barnehagemynde og –eier, og organisasjoner som alle skal representere barna i de enkelte barnehagene i Norge. I kartleggingssamtalene har de ulike institusjonene beslutta hvem som skal sitte i samarbeidsfora, men ikke alle hadde på daværende tidspunkt fått på plass hvem og hvor mange som skal inn i arbeidet med utvikling av kompetanseplaner og gjennomføring av ulike tiltak.

Ei utfordring som nevnes i samtalene som gjelder samarbeid med kommunene, er at UH og kommunene kan representere ulike pedagogiske grunnsyn og ulike rasjonaliteter: Mens kommunene er opptatt av resultat og målstyring, oppfatter det barnehagefaglige feltet i UH at de retter fokus mot prosess, samskaping, partnerskap. Her uttrykker for eksempel USN og HVO at ReKomp-ordninga kanskje kan bidra til at det barnehagefaglige feltet får ta tilbake tenkningen om prosess og samskaping.

Ønsker for UH-nettverket

Det siste samtaletemaet i kartleggingssamtalen handlet om ønsker de ulike institusjonene hadde for nettverket, og hvordan de så for seg at nettverket kunne støtte den enkelte institusjonen.

Alle institusjonene ser det som nyttig å delta i nettverket og flere nevner at nettverket kan styrke samarbeidet mellom de ulike utdanningsinstitusjonene. De svarer også at de ønsker erfaringsdeling som prioritert fokus på samlingene. Det gjelder først og fremst erfaringsdeling av interne samarbeidsmåter og intern struktur, men det blir også nevnt erfaringsdeling i

samarbeid med fylket og regioner. Ordninga må komme hele UH-sektoren til gode og deling i nettverket kan styrke og bygge kompetanse inn i grunnutdanningen. Det ble også nevnt mulighet for at nettverket kan støtte eller orientere om forskning rundt ordninga.

Det ble også nevnt at nettverket kan arbeide med en ny måte å drive «høgskolepedagogikk» på i forbindelse med kvalitetsheving UH-sektoren, partnerskap og LU2025-strategien. I referatet fra UiA er det uttrykt slik:

Kan nettverket arbeide med en ny måte å drive «høgskolepedagogikk», eller hvordan vi kan drive kvalitetsheving UH-sektoren? «Vi bringer til torgs ulike sider ved kompetansehevingen, sammen om kompetanseheving!» Viktig at barnehagene får kompetanse til å drive organisasjonsutvikling, men også viktig for UH å drive organisasjonsutvikling! (Fra referat UiA)

UH oppfatter altså at det er viktig at barnehagene og praksisfeltet får kompetanse til å drive organisasjonsutvikling, men det er like viktig for UH å drive organisasjonsutvikling. UH oppfatter at det ligger et stort potensiale i vekselvirkingene mellom kompetanseheving i praksisfeltet og i UH. Styrking av praksissamarbeidet vil kunne gi ei styrking av barnehagelærerutdanninga og forskning som på sikt vi gi bedre barnehager for barn i Norge.

Dato:

Edit Bugge

Margareth Eilifsen